

Tabela na 1: Zestawienie uwag i wniosków odnoszących się do obwieszczenia z dnia 29.10.2020 r. Zarządu Województwa Łódzkiego o przystąpieniu do opracowania projektu Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/wniosek	Data wpływu	Treść uwagi/wniosku. Propozycja konkretnego zapisu	Uzasadnienie uwagi przez podmiot zgłaszający	Rozpatrzenie uwagi przez UMWŁ
1.	Belchatowsko Kleszczowski Park Przemysłowo Technologiczny Sp. z o.o.	16.11.2020	Str. 1 i 2 założeń dot. informacji, pkt. 1-3: (...)ustanawiającego <i>Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji</i> zgodnie, z którym powinien on zawierać: (...)	<p>W przedstawionej w <i>Założeniach do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego</i> koncepcji Planu, nie zostały ujęte szczegółowo opisane punkty wyszczególnione we wzorze Planu, zgodnie z załącznikiem II do projektu Wniosku Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (2020/0006 (COD)), ustanawiającego Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.</p> <p>Dlatego też, proponuje się, aby uszczegółowiony został zapis w zakresie informacji, które powinien zawierać Plan TPST WŁ, tj.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opis procesu transformacji i wskazanie terytoriów, które będą najbardziej dotknięte jej negatywnymi skutkami, w tym: <ol style="list-style-type: none"> a. opis spodziewanego procesu transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu, zgodnie z celami krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu oraz innych istniejących planów transformacji, zawierających harmonogram zaprzestania lub ograniczenia działalności takiej jak wydobycie węgla kamiennego i brunatnego lub wytwarzanie energii elektrycznej w instalacjach węglowych b. wskazanie terytoriów, które zgodnie z przewidywaniami będą najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami transformacji, oraz uzasadnienie tego wyboru za pomocą odpowiednich szacunków dotyczących wpływu na gospodarkę i zatrudnienie opartych na informacjach zawartych w pkt. 1a; 2. Ocenę wyzwań związanych z transformacją w przypadku każdego ze wskazanych terytoriów, w tym: <ol style="list-style-type: none"> a. ocenę skutków gospodarczych, społecznych i terytorialnych przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu, w tym wskazanie typów działalności gospodarczej i sektorów przemysłowych dotkniętych skutkami transformacji, z rozróżnieniem na: <ul style="list-style-type: none"> – upadające sektory, w przypadku których spodziewane jest zaprzestanie lub znaczne ograniczenie działalności w związku z transformacją, w tym odpowiedni harmonogram; – sektory podlegające transformacji, w przypadku których spodziewane jest przekształcenie działalności, procesów i produktów; <p>Ponadto w odniesieniu do każdego z tych dwóch rodzajów sektorów:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. szacunki dotyczące utraty miejsc pracy oraz potrzeb w zakresie przekwalifikowania, z uwzględnieniem prognoz zapotrzebowania na umiejętności; b. potencjał dywersyfikacji gospodarczej i możliwości rozwoju; c. potrzeby i cele w zakresie rozwoju do 2030 r. służącego osiągnięciu neutralności klimatycznej, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – rozwój musi odpowiadać na wyzwania związane z transformacją; – cele i rezultaty, których osiągnięcie jest spodziewane dzięki wdrożeniu priorytetu FST; d. spójność z innymi krajowymi, regionalnymi lub terytorialnymi strategiami i planami, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – strategię inteligentnej specjalizacji; – strategię terytorialną, o których mowa w art. 23 rozporządzenia (UE) [nowe RWP]; – inne regionalne lub krajowe plany rozwoju; e. rodzaje planowanych operacji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – rodzaje planowanych operacji i ich spodziewany wkład w łagodzenie skutków transformacji klimatycznej; – wyczerpujący wykaz operacji i przedsiębiorstw (gdy wsparcie jest udzielane na rzecz inwestycji produkcyjnych innych niż MŚP) oraz – dla każdej operacji i każdego przedsiębiorstwa – uzasadnienie konieczności udzielenia takiego wsparcia za pomocą analizy luk dowodzącej, że w przypadku braku takiej inwestycji spodziewana liczba straconych miejsc pracy przewyższy liczbę nowych miejsc pracy; – wyczerpujący wykaz operacji (gdy wsparcie inwestycji jest udzielane w celu osiągnięcia redukcji emisji gazów cieplarnianych pochodzących z działań wymienionych w załączniku I do dyrektywy 2003/87/WE), które mają zostać objęte wsparciem, oraz uzasadnienie, że przyczynią się one do przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu i doprowadzą do znacznej redukcji emisji gazów cieplarnianych, większej niż odpowiednie poziomy odniesienia stosowane do przydziału bezpłatnych uprawnień na podstawie dyrektywy 2003/87/WE, przy jednoczesnym spełnieniu warunku, że operacje te są konieczne do ochrony znacznej liczby miejsc pracy; – synergie i komplementarność między planowanymi operacjami a innymi programami w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” (wspieranie procesu transformacji), innymi instrumentami 	Treść uwagi znajduje odzwierciedlenie w tekście TPST WŁ.

				<p>finansowymi (Fundusz Modernizacyjny Unijnego Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji) oraz innymi filarami mechanizmu sprawiedliwej transformacji (specjalny system w ramach funduszu InvestEU i instrument pożyczkowy na rzecz sektora publicznego w ramach Europejskiego Banku Inwestycyjnego) służącymi zaspokojeniu stwierdzonych potrzeb inwestycyjnych;</p> <p>e. wskaźniki produktu lub rezultatu specyficzne dla programu, w tym uzasadnienie konieczności stosowania wskaźników produktu lub rezultatu specyficznych dla programu w oparciu o rodzaje planowanych operacji;</p> <p>3. Mechanizmy zarządzania:</p> <p>a. partnerstwo, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasady dotyczące zaangażowania partnerów w przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji; - wynik konsultacji publicznych; <p>b. monitorowanie i ocena, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planowane środki w zakresie monitorowania i oceny, w tym wskaźniki służące ocenie, czy plan jest w stanie zapewnić osiągnięcie jego celów; <p>c. podmiot(-y) koordynujący(-e) i monitorujący(-e) odpowiedzialny(-e) za koordynowanie i monitorowanie wdrażania planu oraz rola tych podmiotów.</p>	
2.	Urząd Miasta Łodzi	27.11.2020	<p>Istnieje potrzeba ujęcia w dokumencie zagadnień związanych z rozwojem zintegrowanej sieci transportowej na obszarze województwa łódzkiego, zarówno w celu ograniczenia jej emisyjności poprzez wdrażanie nowoczesnych, niskoemisyjnych i wydajnych energetycznie rozwiązań, jak i w celu ułatwienia i przyspieszenia adaptacji do zmieniających się warunków rynkowych oraz wsparcie zdolności do reorganizacji i mobilności w trudnej sytuacji transformacji gospodarki w regionach i sektorach, które najsilniej odczują jej skutki ze względu na swoją zależność od paliw kopalnych.</p>	<p>Zgodnie z celem, jakim jest osiągnięcie do 2050 r. neutralności klimatycznej UE w skuteczny i sprawiedliwy sposób istotne jest, aby równoległe do działań prowadzonych w sektorach działalności gospodarczej, charakteryzujących się wysoką intensywnością emisji gazów cieplarnianych lub bazujących na produkcji i wykorzystaniu paliw kopalnych, podejmować działania o charakterze wspierającym transformację energetyczną, które dotyczą obniżenia emisyjności transportu oraz zwiększania mobilności społecznej.</p> <p>Głównym celem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji będzie dywersyfikacja gospodarcza terytoriów najbardziej dotkniętych skutkami transformacji klimatycznej, gdzie konieczne będą przekwalifikowywanie i aktywna integracja pracowników oraz osób poszukujących pracy.</p> <p>W tej trudnej sytuacji transformacji gospodarki energetycznej i prognozowanego nieuniknionego upadku niektórych gałęzi przemysłu, rozwój sieci transportowej będzie ważnym elementem przyspieszającym adaptację do zmieniających się warunków rynkowych oraz wspierającym zdolności do reorganizacji i mobilności w regionach i sektorach, które najsilniej odczują jej skutki. W szczególności sprzyjać będzie on rozwojowi działalności gospodarczej w innych branżach, poprzez stwarzanie odpowiednich warunków logistycznych do jej prowadzenia oraz zapewnienie dostępności do usług i instytucji. Sprzyjać będzie również zwiększaniu mobilności pracowników z uwagi na minimalizowanie czasu dojazdu do pracy i podniesienie komfortu podróży, co stanowi jeden z kluczowych elementów podczas podejmowania decyzji o zatrudnieniu.</p> <p>Podejmowane działania, związane z rozwojem zintegrowanej sieci transportowej, powinny w szczególności objąć następujące przedsięwzięcia na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ budowę linii kolei prędkości Warszawa – Łódź – Kalisz/Ostrów Wlkp. – Poznań/Wrocław ▪ kontynuację procesu modernizacji Łódzkiego Węzła Kolejowego w zakresie budowy łącznic od linii 17 i 458 do linii 540 oraz od linii 17 do linii 16 ▪ budowę dojazdów do węzła „Stryków” na autostradzie A-2 i do węzła "Brzeziny" na autostradzie A-1 ▪ budowę węzłów S-14 wraz z układem dróg dojazdowych rozpraszających ruch po terenie Łodzi ▪ dalszy rozwój niskoemisyjnego systemu transportu w mieście Łodzi poprzez m.in. przebudowę układu torowisk tramwajowych w tym budowę brakujących odcinków, budowę i rozbudowę infrastruktury drogowej, budowę zintegrowanych węzłów przesiadkowych (w tym służących integracji komunikacji miejskiej z transportem indywidualnym oraz kolejowym, w szczególności z Łódzką Koleją Aglomeracyjną), przebudowę wiaduktów, budowę miejsc postojowych P&R, zakup niskoemisyjnego i zeroemisyjnego taboru oraz wykorzystanie Inteligentnych Systemów Transportowych. <p>Budowa spójnej, zintegrowanej sieci transportowej umożliwi stworzenie wydajnej sieci konkurencyjnych połączeń kolejowych w kraju i poprzez węzeł Łódź (w tym dworzec Łódź Fabryczna) oraz system łącznic do istniejących linii kolejowych i zapewni połączenia całego regionu łódzkiego z pozostałymi częściami kraju oraz krajami sąsiadującymi. Uzyskany zostanie efekt synergii pomiędzy wcześniej zrealizowanymi projektami, który pozwoli na zwiększenie liczby użytkowników transportu kolejowego oraz łatwiejszy dostęp do sieci bazowej TEN-T.</p> <p>Realizacja w/w działań pozwoli również na wyeliminowanie luk i wąskich gardeł, które pojawiają się na styku pomiędzy infrastrukturą transportu kolejowego, w tym sieci bazowej a infrastrukturą lokalnego transportu zbiorowego. Jakość tego połączenia może decydować o ostatecznym wyborze przez użytkownika transportu zbiorowego, a więc przekłada się na tempo procesu dekarbonizacji transportu i poprawy jego wydajności energetycznej w celu realizacji celów polityki neutralności klimatycznej UE.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji obejmuje określony obszar, z kolei uwaga dotyczy sieci transportowej na terenie całego województwa.</p>
3.			<p>W związku z planowaną transformacją energetyczną i redukcją wykorzystania paliw kopalnych (w szczególności węgla) istnieje potrzeba uwzględnienia w projekcie TPST WŁ działań związanych</p>	<p>Zgodnie z celem, jakim jest osiągnięcie do 2050 r. neutralności klimatycznej UE w skuteczny i sprawiedliwy sposób istotne jest, aby równoległe do działań prowadzonych w sektorach działalności gospodarczej, charakteryzujących się wysoką intensywnością emisji gazów cieplarnianych lub bazujących na produkcji i wykorzystaniu paliw kopalnych, podejmować działania o charakterze wspierającym transformację energetyczną,</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Postulowane zagadnienia uwzględniono w zapisach TPST w sekcji</p>

			<p>z redukcją zapotrzebowania na te paliwa i wytwarzanej z nich energii u odbiorców końcowych wraz z działaniami wspierającymi</p>	<p>które przede wszystkim powinny dotyczyć redukcji zapotrzebowania na te paliwa i wytwarzanej z nich energii u odbiorców końcowych. Podejmowane działania powinny w szczególności objąć następujące przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ modernizację i zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, takich jak m.in.: Domy Pomocy Społecznej, żłobki i placówki edukacyjne (wraz z wymianą infrastruktury sieciowej i energetycznej oraz wyposażenia tych obiektów na energooszczędne, celem poprawy ich charakterystyki energetycznej) ▪ wdrożenie kompleksowego programu ochrony powietrza w celu likwidacji kotłów na paliwa stałe w mieście, ze szczególnym uwzględnieniem stosowania odnawialnych źródeł energii, połączonego z przeciwdziałaniem ubóstwu energetycznemu mieszkańców, mającemu na celu wyeliminowanie spalania węgla i najniższej jakości paliw z jednoczesnym systemem dopłat i rekompensat do wymiany źródeł ogrzewania na ekologiczne ukierunkowanych na poprawę jakości życia w mieście ▪ wsparcie rozwoju budownictwa pasywnego. <p>Zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe, działania związane z wymianą kotłów stanowią ważny element wsparcia procesu zielonej transformacji i efektywnej walki ze zjawiskiem smogu w mieście. Przyczynią się one nie tylko do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i poprawy sytuacji klimatycznej w ujęciu długookresowym, ale również do stopniowego redukcji zapotrzebowania na paliwa stałe.</p> <p>Należy jednak brać pod uwagę skutki gospodarcze i finansowe wymiany źródeł ogrzewania jako obciążenie finansowe dla mieszkańców i dla samorządu, szczególnie w okresie, w którym będą występowały poważne skutki społeczno-ekonomiczne związane z wpływem pandemii COVID-19 na polską gospodarkę. Ponadto, w czerwcu 2017 r. zarządzeniem Ministra energii powołano zespół do spraw ograniczenia ubóstwa energetycznego w Polsce. Do zadań tego zespołu należała analiza istniejących mechanizmów wsparcia dla odbiorców ubogich energetycznie, wypracowanie definicji ubóstwa energetycznego, metodologii służącej do diagnozowania problemu, określenie modelu statystycznego niezbędnego do monitorowania zjawiska oraz opracowanie założeń kompleksowej polityki publicznej, zapewniającej optymalną ochronę wrażliwych grup społecznych przed ubóstwem energetycznym. Wyniki prac zespołu zawarte w raportach grup roboczych potwierdziły, że istnieje ścisły związek między ubóstwem energetycznym a niską emisją czyli emisją pyłów i szkodliwych gazów na wysokości do 40 m. Ponieważ za tę emisję w dużym stopniu odpowiedzialne są domowe kotłownie opalane nie ekologicznymi paliwami dlatego rozwiązanie problemu ubóstwa energetycznego wpłynie w sposób bezpośredni na ograniczenie niskiej emisji, polepszenie jakości powietrza i zmniejszenie zapotrzebowania na paliwa kopalne, a co za tym idzie na realizację celów polityki neutralności klimatycznej UE.</p> <p>Problem ten wymaga kompleksowego podejścia i współdziałania w różnych dziedzinach – od promowania i wdrażania nowoczesnych rozwiązań z zakresu budownictwa, poprzez wypracowanie adekwatnych mechanizmów wsparcia społecznego, aż po tworzenie w mieście stref zieleni (dozielenianie) mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powietrza w przestrzeniach miejskich oraz mających korzystny wpływ na ekosystem, jak również samopoczucie i zdrowie mieszkańców.</p>	<p>działań komplementarnych (pkt. 2.4).</p>
4.	Gmina Sulmierzyce	27.11.2020	<p>Ad. 1 ppkt b (Założenie TPST WŁ) Włączenie do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji WŁ całego obszaru Gminy Sulmierzyce</p>	<p>Cały obszar Gminy Sulmierzyce znajduje się w bezpośrednim oddziaływaniu (poprzez powiązania funkcjonalne, przestrzenne oraz gospodarcze) Zagłębia Górniczo-Energetycznego Bełchatów-Szczerców-Złoczew. Działalność podmiotów publicznych oraz prywatnych bezpośrednio i pośrednio związanych z wymienionym obszarem w bardzo dużym stopniu wpływa na rozwój życia społeczno-gospodarczego Gminy. Proces transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu, biorąc pod uwagę obecną gospodarkę funkcjonującą na ww. obszarze (m.in. rozwój przedsiębiorczości, dostęp do miejsc pracy, opłaty podatki i opłaty wpływające do budżetu gminy) negatywnie wpłynie na sytuację Gminy Sulmierzyce i jej mieszkańców. W związku z powyższym cały obszar Gminy powinien być objęty Planem Sprawiedliwej Transformacji, a mieszkańcy oraz podmioty publiczne i prywatne na nim funkcjonujące, możliwością korzystania z narzędzi i instrumentów w nim przewidzianych.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
5.			<p>Ad. 2 ppkt c (założenia TPSTWŁ) W jaki sposób będzie wskazana spójność TPST WŁ ze SRWŁ 2030, w szczególności w zakresie obszaru objętego TPST WŁ</p>	<p>Konsultowany projekt SRWŁ 2030 nie zawierał regionalnych obszarów funkcjonalnych, w których w SRWŁ 2020 znajdowało się m.in. Zagłębie Górniczo-Energetyczne Bełchatów-Szczerców-Złoczew określające JST na jego terenie. Biorąc pod uwagę konsultowany projekt SRWŁ 2030 i brak regionalnych obszarów funkcjonalnych, trudno będzie wskazać spójność TPST WŁ w wymiarze terytorialnym ze SRWŁ 2030.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
			<p>Ad 2 ppkt d (Założenia TPST WŁ) Ujęcie w rodzajach planowanych operacji: a) wspieranie działań na rzecz rekultywacji lub/i zagospodarowania, terenów zdegradowanych, b) wspieranie działań na rzecz oddziaływania negatywnych skutków terenów zdegradowanych m.in. gospodarka wodno-</p>	<p>W procesie transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu i odchodzenia od obecnie funkcjonujących gałęzi gospodarki, na terenie Gminy Sulmierzyce występują bardzo duże deficyty konieczne do objęcia działaniami i instrumentami wsparcia:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) konieczność zagospodarowania i przywrócenia do użytkowania zdegradowanych i zanieczyszczonych terenów b) konieczność ograniczenia wpływu zdegradowanych terenów na tereny bezpośrednio/pośrednio z nim sąsiadujące m.in. działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, zanieczyszczenia wód gruntowych, usuwanie i utylizacji odpadów c) konieczność poprawienia dostępności komunikacyjnej wewnętrznej i zewnętrznej w innych kierunkach niż obecnie 	<p>Uwaga częściowo uwzględniona. Nie wszystkie wskazane operacje kwalifikują się do wsparcia w ramach FST.</p>

			<p>ściekowa, ochrona środowiska</p> <p>c) wspieranie działań na rzecz dostępności komunikacyjnej</p> <p>d) wspieranie działań na rzecz usunięcia/zagospodarowania/rekultywacji odpadów</p> <p>e) wspieranie działań na rzecz rozwoju gałęzi gospodarki i przedsiębiorczości zgodnych z neutralnością klimatyczną</p> <p>f) wspieranie działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego opartego na OZE</p> <p>g) wspieranie działań umożliwiających przebranżowienie i rozwój przedsiębiorczości dla kadr dotkniętych procesem transformacji</p>	<p>(zdeteminowanych bieżącym profilem gospodarki energetycznej i podażą miejsc pracy)</p> <p>d) konieczność wspierania działań zmierzających do usunięcia/zagospodarowania/rekultywacji odpadów</p> <p>e) konieczność wspierania działań na rzecz rozwoju gałęzi gospodarki i przedsiębiorczości (szczególnie MŚP) zgodnych (preferowane) lub objętych (warunek konieczny) w stosunku do neutralności klimatycznej m.in. OZE, turystyka i rekreacja</p> <p>f) konieczność wspierania działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego opartego na OZE m.in. rozwój OZE oraz infrastruktury wewnętrznej umożliwiającej produkcję, odbiór, dystrybucję energii</p> <p>g) konieczność wspierania działań umożliwiających przebranżowienie i rozwój przedsiębiorczości dla kadr dotkniętych procesem transformacji zapobiegających marginalizacji ekonomicznej i społecznej.</p>																																																	
6	Fundacja Instrat	30.11.2020	<p>Wniosek – przyjęcie deklaracji o odejściu od wydobywania i spalania węgla oraz osiągnięciu neutralności klimatycznej województwa łódzkiego.</p>	<p>Parlament Europejski jasno wskazuje, iż beneficjenci FST muszą realizować działania przyczyniające się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku, a także – to czego KE nie wskazała wprost – realizacji celów klimatyczno-energetycznych UE do 2030 roku tj. redukcji emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55%2, rozwijania OZE oraz poprawy efektywności energetycznej.</p> <p>W związku z powyższym KE warunkuje dostęp do FST - dostęp ten będzie ograniczony do 50% krajowej alokacji wobec tych państw członkowskich, które jeszcze nie zobowiązały się do realizacji celu zakładającego osiągnięcie przez UE neutralności klimatycznej do 2050 roku, zgodnie z celami Porozumienia paryskiego, a pozostałe 50% zostanie udostępnione po przyjęciu takiego zobowiązania.</p> <p>Przyjęcie przez region deklaracji neutralności klimatycznej z jednej strony będzie ważnym sygnałem dla strony rządowej aby nie czekać z deklaracją na poziomie kraju. Z drugiej strony deklaracja regionu będzie też istotnym elementem przy pozyskiwaniu środków z innych źródeł finansowych mających uzupełnić JTF np. w odniesienia dla programów zintegrowanych LIFE. Taki kierunek został obrany przez władze regionalne Wielkopolski Wschodniej (UMWW oraz ARR Konin) - deklaracja osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2040 roku zyskała aprobatę Komisji Europejskiej, co stwarza potencjał pozyskania środków z FST oraz innych źródeł na wyjątkowo korzystnych zasadach (bezzwrotne z wysokim stopniem dofinansowania).</p> <p>Na dzień dzisiejszy spośród regionów węglowych deklaracje o neutralności klimatycznej przyjęły województwa wielkopolskie i małopolskie (w ramach programu LIFE).</p>	<p>Uwaga uwzględniona częściowo.</p> <p>W TPST WŁ przyjęto plany odejścia od wydobywania i spalania węgla. Województwo nie przyjęło deklaracji o neutralności klimatycznej, gdyż nie była ona przedmiotem Planu.</p>																																																
7			<p>Wniosek – konieczność oszacowania wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych osiągniętej w wyniku realizacji TPST (wyrażony w mln ton/rok).</p>	<p>Wiarygodność planu wymaga, by zarys procesu transformacji uwzględniał osiągnięte dzięki jego realizacji redukcje emisji gazów cieplarnianych. Ograniczenie wpływu gospodarki na klimat jest bowiem nadrzędnym celem transformacji.</p> <p>Elektrownia Bełchatów od lat jest na pierwszym miejscu zestawienia największych producentów dwutlenku węgla (CO2) w Unii Europejskiej. Z wyliczeń Europejskiej Federacji Transportu i Środowiska wynika, że roczna emisja dwutlenku węgla Elektrowni Bełchatów wyniosła w 2019 roku 32,74 mln ton. Według obliczeń Fundacji Instrat, prawie 90% emisji CO2 z woj. łódzkiego pochodzi tylko z tego źródła.</p> <p>Wykres. Emisje CO2 w województwie łódzkim oraz EI. Bełchatów (PGE GiEK) w latach 2005-2019.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Rok</th> <th>Emisja z EI. Bełchatów (mln ton/rok)</th> <th>Emisja z woj. łódzkiego bez EI. Bełchatów (mln ton/rok)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2005</td><td>37,3</td><td>5,3</td></tr> <tr><td>2006</td><td>35,1</td><td>5,0</td></tr> <tr><td>2007</td><td>33,8</td><td>5,5</td></tr> <tr><td>2008</td><td>36,1</td><td>5,3</td></tr> <tr><td>2009</td><td>34,4</td><td>4,9</td></tr> <tr><td>2010</td><td>35,5</td><td>5,9</td></tr> <tr><td>2011</td><td>39,8</td><td>6,9</td></tr> <tr><td>2012</td><td>40,7</td><td>5,5</td></tr> <tr><td>2013</td><td>42,8</td><td>5,6</td></tr> <tr><td>2014</td><td>41,7</td><td>4,8</td></tr> <tr><td>2015</td><td>42,1</td><td>5,1</td></tr> <tr><td>2016</td><td>40,1</td><td>5,2</td></tr> <tr><td>2017</td><td>43,1</td><td>5,4</td></tr> <tr><td>2018</td><td>43,7</td><td>5,4</td></tr> <tr><td>2019</td><td>38,1</td><td>5,4</td></tr> </tbody> </table> <p>Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z platformy energy.instrat.pl oraz BDL GUS.</p> <p>Redukcja emisji z EI. Bełchatów do 2030 roku pomoże województwu osiągnąć unijny cel (GHG55) na poziomie wojewódzkim i stanowić istotny wkład w poziom krajowy. W wyniku odejścia przez PGE GiEK od spalania węgla brunatnego, tylko w województwie łódzkim, między rokiem 2019 a potencjalnym rokiem wyłączenia kompleksu (przed 2030 lub po 2030) emisje CO2 mogą spaść z obecnych 38,1 mln ton/rok w skali całego województwa o co najmniej 86% w porównaniu do 2019 roku.3 Tym samym radykalne obniżenie emisji poprzez wyłączenie EI. Bełchatów istotnie przyczyni się do spełnienia celu krajowego, który jest przewidziany na horyzont 1990-2030 redukcji o 40% lub nawet 55% - czyli na dłuższy okres i mniejszej wartości spadek.</p>	Rok	Emisja z EI. Bełchatów (mln ton/rok)	Emisja z woj. łódzkiego bez EI. Bełchatów (mln ton/rok)	2005	37,3	5,3	2006	35,1	5,0	2007	33,8	5,5	2008	36,1	5,3	2009	34,4	4,9	2010	35,5	5,9	2011	39,8	6,9	2012	40,7	5,5	2013	42,8	5,6	2014	41,7	4,8	2015	42,1	5,1	2016	40,1	5,2	2017	43,1	5,4	2018	43,7	5,4	2019	38,1	5,4	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
Rok	Emisja z EI. Bełchatów (mln ton/rok)	Emisja z woj. łódzkiego bez EI. Bełchatów (mln ton/rok)																																																			
2005	37,3	5,3																																																			
2006	35,1	5,0																																																			
2007	33,8	5,5																																																			
2008	36,1	5,3																																																			
2009	34,4	4,9																																																			
2010	35,5	5,9																																																			
2011	39,8	6,9																																																			
2012	40,7	5,5																																																			
2013	42,8	5,6																																																			
2014	41,7	4,8																																																			
2015	42,1	5,1																																																			
2016	40,1	5,2																																																			
2017	43,1	5,4																																																			
2018	43,7	5,4																																																			
2019	38,1	5,4																																																			

8			<p>Wniosek – konieczność bezpośredniego odniesienia do Krajowego Planu na rzecz Energii i Klimatu (KPEiK), Polityki Energetycznej Polski 2040 (PEP 2040) oraz jasne wyjaśnienia dotyczące wkładu TPST w realizację jego celów.</p>	<p>KPEiK koncentruje się na ścieżkach dekarbonizacji na poziomie krajowym, ale nie wyjaśnia, w jaki sposób poszczególne regiony przyczynią się do osiągnięcia ogólnych celów na poziomie europejskim w zakresie dekarbonizacji. Podejście przedstawione w KPEiK jest raczej sektorowe i pokazuje, w jaki sposób można zmienić produkcję energii, przemysł, transport lub rolnictwo, aby były mniej emisyjne.</p> <p>Z kolej nowa propozycja PEP2040 z września 2020 stawia na sprawiedliwą transformację (pierwszy filar) oraz zeroemisyjny system (drugi filar). Z dokumentu tego wynika iż udział węgla w 2040 roku będzie bardzo niski, co z kolei wskazuje na zakończenie jego spalania na pewno do 2040 roku i z dużym prawdopodobieństwem przed 2030.4</p> <p>W TPST istotne będzie wskazanie ścieżki redukcji emisji w regionie przechodzącym transformację, tak aby państwa członkowskie mogły wykazać, że regiony korzystające ze wsparcia FST znacząco przyczyniają się do krajowych redukcji emisji.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
			<p>Wniosek – podania co najmniej dwóch alternatywnych (stosunkowo ambitnych) dat definitywnego odejścia od wydobycia i spalania węgla.</p>	<p>Jako daty odejścia od wydobycia węgla brunatnego w kompleksie bełchatowskim można wskazać dwa scenariusze zgodne z Porozumieniem paryskim5:</p> <ul style="list-style-type: none"> • referencyjny - po 2030 roku, • alternatywny - przed 2030 rokiem. <p>Po pierwsze, podanie konkretnych dat odejścia od węgla pozwoli pokazać iż region poważnie myśli o realizacji celów klimatyczno-energetycznych UE i wskazuje na warunkowość udzielenia wsparcia - przekazanie istotnych środków finansowych i wykonanie jasno określonego zadania (redukcja emisji GHG o 55%) do określonego momentu (2030 versus 1990).</p> <p>Po drugie, taka konkretna deklaracja pozwoli skorzystać z tzw. zielonego mechanizmu nagradzającego (Green Rewarding Mechanism) zaproponowanego przez komisję REGI. Mechanizm ten ma promować państwa najszybciej redukujące emisje CO2, uwzględniając także poziom PKB. Aż 18% budżetu FST pochodzącego z budżetu UE 2021-27 (prawdopodobnie z 10 mld euro) ma zasilić ten mechanizm.</p> <p>Dodatkowo harmonogram zaprzestania wydobycia węgla oraz wytwarzania energii elektrycznej w kompleksie bełchatowskim, powinien zawierać odniesienie do pozostałej mocy zainstalowanej w Krajowym Systemie Elektroenergetycznym, aby w ten sposób wykazać wkład zamknięć poszczególnych zakładów w dekarbonizację krajowego systemu energetycznego i redukcję udziału węgla w miksie energetycznym Polski.</p>	<p>Uwaga uwzględniona częściowo.</p> <p>W TPST zawarto kamienie milowe procesu transformacji do 2030 r. oraz informację o aktualizacji Planu w 2024 r. w kontekście doszczegółowienia harmonogramu tego procesu.</p>
9	<p>OŚRODEK DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH ŹRÓDŁA</p>	<p>30.11.2020</p>	<p>Kolejność działania – deklaracja neutralności klimatycznej</p>	<p>Ograniczenie wpływu gospodarki na klimat jest nadrzędnym celem transformacji. By region mógł ubiegać się o środki i zostać beneficjentem FST musi zadeklarować konkretne działania przyczyniające się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku oraz realizacji celów klimatyczno-energetycznych UE do 2030 roku w sferze redukcji emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55%, rozwijania OZE oraz poprawy efektywności energetycznej. W przeciwnym razie dostępne będą środki nie większe niż 50% deklarowanych kwot.</p> <p>Deklaracja regionu będzie też istotnym elementem przy pozyskiwaniu środków z innych źródeł finansowych mających uzupełnić FST np. w odniesienia dla programów zintegrowanych LIFE. Na dzisiaj spośród regionów węglowych deklaracje o neutralności klimatycznej przyjęły województwa wielkopolskie i małopolskie (w ramach programu LIFE).</p> <p>Warto mieć na uwadze, iż redukcja emisji z Elektrowni Bełchatów do 2030 roku pomoże województwu osiągnąć unijny cel (GHG55) na poziomie wojewódzkim i stanowić istotny wkład w poziom krajowy. W wyniku odejścia przez PGE GiEK od spalania węgla brunatnego, tylko w województwie łódzkim, między rokiem 2019 a potencjalnym rokiem wyłączenia kompleksu (przed 2030 lub po 2030) emisje CO2 mogą spaść z obecnych 38,1 mln ton/rok w skali całego województwa o co najmniej 86% w porównaniu do 2019 roku.</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
10			<p>Bełchatów-Kleszczów-inne gminy – kompletny program transformacji na lata 2020-2050, z podziałem szczegółowym na poszczególne dekady</p>	<p>Procesy transformacji o dotyczą wszystkich gmin objętych aktualnie wydobyciem ale kluczową rolę odegrają miasto Bełchatów jako zaplecze społeczno-gospodarcze oraz gmina Kleszczów – najbogatsza polska gmina wiejska z przygotowaną infrastrukturą inwestycyjną.</p> <p>Bełchatów zawdzięcza swój rozwój lokalizacji kompleksu energetycznego. Jest typowym postsocjalistycznym miastem, którego intensywny rozwój oparty został na monokulturze przemysłowej: eksploatacji węgla brunatnego oraz produkcji energii elektrycznej. Na przestrzeni minionych czterdziestu lat liczba mieszkańców Bełchatowa wzrosła z 10 836 (1975 r.) do 63 208 (2002r.). Obecnie daje się zaobserwować tendencję odwrotną, czyli sukcesywne zmniejszanie się liczby mieszkańców; w 2017 r. Bełchatów pod względem demograficznym wrócił do stanu z 1992 r. - 57 964 mieszkańców. Biorąc pod uwagę obiektywne prognozy dla całego województwa należy się spodziewać systematycznego wyludniania całego regionu. Jednym z kluczowych czynników jest brak dobrego skomunikowanie obrzeży regionu ze stolicą Łodzią, do tego obserwowane procesy starzenia się mieszkańców i odpływu osób młodych.</p> <p>Dlatego, tak ważną kwestią jest opracowanie strategicznego planu rozwoju Bełchatowa i powiatu bełchatowskiego na najbliższe lata wpisującego się w nową perspektywę budżetową oraz politykę europejskiego Zielonego Ładu i tworzącego alternatywne scenariusze rozwoju.</p> <p>Zawieszenie decyzji o zadeklarowaniu neutralności klimatycznej w konkretnym wymiarze czasu oraz brak jasnej deklaracji co do kontynuacji wydobycia w odkrywcę Złoczew obniża możliwości uruchomienia procesów transformacyjnych i sięgnięcia po niezbędne do podtrzymania rozwoju środków.</p> <p>Zważywszy na kilkunastoletni cykl, niezbędny dla zaplanowania i zrealizowania odkrywki oraz elektrowni (wraz z niezbędną infrastrukturą transportowo – przesyłową), już dziś należy wiedzieć,</p>	<p>Uwaga o charakterze opinii.</p>

		<p>na jakich podstawach ma zostać oparty plan rozbudowy lub ograniczonego zachowania wypracowanych zdobyczy cywilizacyjno-gospodarczych na terenie powiatu bełchatowskiego.</p> <p>Najlepiej do procesów transformacji i odejścia od wydobywania wydaje się być przygotowana gmina Kleszczów. Znając od dawna terminy wyczerpywania się złoża władze tej gminy przygotowały strategię inwestycyjne i przygotowały tereny pod inwestycje, dysponując jednocześnie ponadprzeciętnymi środkami na poprawę swojej infrastruktury. Pozostałe mniejsze gminy, powinny iść śladem Kleszczowa, powiększając inwestycyjny potencjał regionu.</p> <p>Potrzebny jest plan obejmujący wszystkie gminy i powiaty, uwzględniając ich specyfikę i różnorodność. Powinien on jednocześnie uwzględniać rekompensatę strat w dochodach gmin (z uwagi na niższe przychody PIT i CIT) oraz dochody ze zrealizowanego budownictwa komunalnego.</p> <p>Rekomendujemy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie regionalnego systemu kształcenia ustawicznego: <ul style="list-style-type: none"> - Infrastruktura techniczna - System kształcenia dla pracowników - System kształcenia dla osób młodych (16-25 lat) 2. Podniesienie poziomu jakości życia w gminach <ul style="list-style-type: none"> - Gospodarka wodami - Czyste powietrze - Transport publiczny - Budownictwo komunalne - Czas wolny w miejscu zamieszkania 2. Rekultywacja terenów przemysłowych uwzględniających koncepcję Inteligentnych Ekosystemów a szczególnie: <ul style="list-style-type: none"> - Kopalnię - Elektrownię - Firmy współpracujące. <p>Tereny pokopalniane powinny zostać poddane rekultywacji oraz przywrócenia stosunków wodnych. Wymaga to zastosowania najnowszej wiedzy hydrologicznej oraz podjęcia decyzji jaka część wyrobiska powinna zostać poddana zalaniu i wykorzystania w celach rekreacyjnych. Należy stworzyć plan obejmujący dwie dekady przygotowań i wdrożenia aby przygotować teren do wykorzystania na potrzeby rekreacyjne lub przemysłowo-hodowlane (ryby, skorupiaki, glony).</p> <p>Zaprojektowanie sposobów osiągnięcia wyznaczonych celów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Technologie wodorowe - produkcja, magazynowanie i wykorzystanie gospodarcze 2. Szybki Internet - ośrodek projektowania i wdrażania technologii w przemyśle, jednostkach samorządu terytorialnego, edukacji itp. 3. Regionalny Inkubator Przedsiębiorczości 4. Linia kolejowa do Bełchatowa 5. Modernizacja gminnych sieci wodociągowych i kanalizacyjnych 6. Budownictwo komunalne 	
11	Spadek zatrudnienia i potrzeby przekwalifikowania	<p>Deklaracje odejścia PGE od produkcji energii z węgla brunatnego na dotychczasową skalę wiążą się ze zmianą struktury zatrudnienia. Proces spadku zatrudnienia w kompleksie górniczo-energetycznym rozpoczął się już kilka lat temu. Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów zatrudniała w swojej historii nawet 12,5 tysięcy pracowników, natomiast obecnie jest to niecałe 5 tysięcy. Jeżeli chodzi o Elektrownię Bełchatów, to zmniejszyła ona zatrudnienie o połowę, z około 6 tysięcy do 3 tysięcy pracowników.</p> <p>Dla zobrazowania aktualnego stanu zatrudnienia należy dodać, że w spółkach zależnych (m.in.: Ramb, Bestgum, Betrans, Elmen), przejmujących zadania z oddziałów kopalni i elektrowni, zatrudnienie znalazło około 4 tysiące pracowników. Niektóre prace towarzyszące procesom wydobywania węgla i wytwarzaniu energii wykonywane są także przez podmioty spoza grupy PGE.</p> <p>Największym w tej chwili zagrożeniem jest naruszenie równowagi między interesami przedsiębiorstw górniczych i ich załóg a potrzebami tworzenia alternatywnej struktury gospodarczej, która dawałaby szansę na trwały zrównoważony rozwój obszarów pogórnich. Działania rządowe – jak pokazuje przypadek Górnego Śląska – prowadzą do rozwiązania najłatwiejszego elementu transformacji, jakim jest zapewnienie satysfakcjonującej pracowników rekompensaty za utratę pracy (wcześniejsze emerytury, odprawy pieniężne), co grozi, że w sposób co najmniej znaczący uszczuplone zostaną środki, które są absolutnie niezbędne, aby nie pozostawić „zaoranego pola” po dawnej działalności górniczej i w ten sposób skazać rejony pogórnice na degradację ekonomiczną i społeczną. To niebezpieczeństwo jest zwłaszcza duże w odniesieniu do tych rejonów pogórnich, które dotąd zawdzięczały swój wysoki ekonomiczny i społeczny status działalności górniczej i nie mają, tak jak w przypadku regionu bełchatowskiego, rozbudowanej i zdywersyfikowanej struktury gospodarczej, która łagodzić będzie skutki likwidacji miejsc pracy w górnictwie.</p> <p>Data kontynuacji wydobywania do 2035 r. wydaje się nierealna. Procesy rozwoju OZE są tak dynamiczne, że najprawdopodobniej już pod koniec tej dekady produkcja energii ze źródeł konwencjonalnych będzie ekonomicznie nieopłacalna. Taki scenariusz musi być realnie brany pod uwagę. Obejmuje on trzy kadencje samorządowe i ciężar udźwignięcia tych zmian spadnie głównie na nie, poprzez wdrażanie programów dla rosnącego grona bezrobotnych.</p> <p>Jednocześnie należy pamiętać, iż w trakcie trwającego obecnie trilogu z zakresu finansowania z FST dodatkowo wyłączone mogą być:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inwestycje w przedsiębiorstwa inne niż MŚP, obejmujące przeniesienie miejsc pracy i procesów produkcyjnych z jednego państwa członkowskiego do innego lub do kraju trzeciego - relokacja istniejących zakładów pracy, - operacje w regionie NUTS 2, gdzie w trakcie trwania programu [na poziomie NUTS 3] trwają inwestycje w paliwa kopalne - potencjalne 	Uwaga uwzględniona.

			<p>wylączenie województwa łódzkiego, lubelskiego i dolnośląskiego, gdzie nadal podejmowane są próby rozbudowy kopalń (Złoczew). Z badań przeprowadzonych na zlecenie ODE ŹRÓDŁA W 2019 r. wśród młodzieży w regionie wynika, iż nie wiążą swojej przyszłości z kopalnią odkrywkową, ponadto prawie połowa (46%) zamierza wyjechać do innego powiatu, a nawet innego kraju. Wynik ten wskazuje na bardzo istotne zagrożenie dla regionu. Już teraz prawie połowa młodych ludzi chce go opuścić. Budowa nowej kopalni nie stanowi rozwiązania dla tych młodych mieszkańców, ponieważ nie chcą oni w niej pracować. Wśród przyczyn emigracji badani wymieniali przede wszystkim brak perspektyw dla siebie w swoim miejscu zamieszkania.</p>	
12		Partycypacja społeczna	<p>Trudno realizować plan transformacji bez informowania obywateli o podjętych decyzjach, które bezpośrednio ich dotyczą. Prowadzony przez nas od maja 2019 projekt informowania o nadchodzącym procesie transformacji pozwolił zdiagnozować stan bieżący. Dotychczasowe obserwacje wskazują, iż niewiele jest efektywnych prób zainteresowania oraz włączenia interesariuszy, którzy bezpośrednio będą odczuwać skutki transformacji (czyli związków zawodowych oraz władz lokalnych) w tworzeniu, a później realizowanie planowanej koncepcji transformacji.</p> <p>Przebijają się komunikaty o planowaniu odgórnego trybu wdrażania planu i skupienia się na wielkoskalowych projektach realizowanych w ramach procesu transformacji przez spółki skarbu państwa. Tego rodzaju podejście jest po prostu dokładnie odwrotne od tego, na który wskazują znane już doświadczenia procesów transformacji w innych krajach oraz ukształtowana także i na podstawie dobrych i złych doświadczeń praktycznych wiedza w kwestii, jak kształtować i realizować koncepcję transformacji.</p> <p>Administracyjny tryb działania oraz krótkie terminy pracy nad tym dokumentem, grożą kumulowaniem pomysłów, które przychodzą do głowy, bez próby poddania ich rzetelnej dyskusji i skonfrontowania ich nie tylko z potrzebami danego miejsca, ale także z oceną realności ich powodzenia, biorąc pod uwagę konkretne uwarunkowania. Taki plan musi mieć w dużym stopniu charakter otwarty, zwłaszcza w pierwszej fazie jego wdrażania, i mieć raczej charakter status nascendi, czyli procesu tworzenia. Uruchomienie tego procesu wymaga także stworzenia dedykowanej struktury instytucjonalnej, która organizowałaby ten proces kształtowania koncepcji, a także sprawowała nadzór nad jej wdrażaniem.</p> <p>Instytucji takiej można byłoby także powierzyć obowiązek organizacji bardzo ważnej w procesie transformacji Zagłębia Ruhry praktyki konkursów na realizację konkretnych, wymagających często finansowego wsparcia, projektów dotyczących sposobu zagospodarowania terenu oraz infrastruktury pogórnicznej –projekty, dotyczące nie tylko działalności gospodarczej (produkcyjnej, usługowej), ale także kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej, oświatowej, edukacyjnej itp., czy też z obszaru tzw. turystyki postprzemysłowej.</p> <p>W dyskusji na temat sposobu tworzenia alternatywnej struktury gospodarczej podkreśla się ryzyko związane z realizacją dużych projektów inwestycyjnych, z uwagi na niebezpieczeństwo stworzenia kolejnej formy monokultury gospodarczej. Chodzi o to, że są to często inwestycje realizowane przez podmioty działające w skali międzynarodowej, które z reguły nie mają skłonności do zakorzeniania się w nowym miejscu, przez rozbudowę sieci przedsiębiorstw kooperujących, bo mają już tę sieć zbudowaną gdzie indziej. Ten brak zakorzeniania zwiększa ryzyko, że inwestor przeniesie tę działalność w inne miejsce i problem wróci. Tak było z wielką fabryką Nokii zlokalizowaną w Zagłębiu Saary i po paru latach przeniesioną do Rumunii z powodów podatkowych.</p> <p>Podsumowując, cały proces powinien obejmować: od samego początku:</p> <p>A. Konsultowanie - przedstawiciele władz przedstawiają swoje projekty bądź postulaty i oczekują na opinie mieszkańców;</p> <p>B. Współdecydowanie - obywatele nie tylko oceniają pomysły władz lokalnych ale również biorą czynny udział w rozwiązywaniu lokalnych problemów (Pawlewicz K., Pawlewicz A. (2010). Rola partycypacji społecznej na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Ekonomia i organizacja Gospodarki Żywnościowej, nr 83).</p>	Uwaga uwzględniona.
13		Potrzeby w sferze edukacji ekologicznej	<p>Z badań przeprowadzonych na zlecenie ODE ŹRÓDŁA W 2019 r. wśród młodzieży w regionie wynika, iż stan środowiska naturalnego we własnej okolicy jest postrzegany znacznie lepiej niż na świecie, ale wciąż 41% badanych ocenia go źle (8% bardzo źle).</p> <p>Respondenci małą wagę przywiązują do niedoborów wody (16% wskazań w przypadku środowiska naturalnego na Świecie i tylko 9% w przypadku okolicy zamieszkania). Oznacza to brak świadomości tego zagrożenia oraz wiedzy o niekorzystnej sytuacji Polski, która spośród krajów europejskich posiada najniższy współczynnik dostępności do wody.</p> <p>Młodzież jest co prawda świadoma zagrożeń związanych z degradacją środowiska naturalnego, ale ich opinie odzwierciedlają w dużym stopniu obraz tworzony przez media, np. informacje o katastrofach ekologicznych, zanieczyszczeniu oceanów, czy kampanie na rzecz ograniczenia plastiku w opakowaniach. Tymczasem młodzież nie docenia takich zagrożeń, jak niedobory wody, czy wyczerpywanie się zasobów naturalnych.</p> <p>Postawa młodzieży wobec kopalni odkrywkowej jest ambiwalentna – jej wpływ na różne aspekty życia mieszkańców (środowisko naturalne, gospodarka, jakość życia) są postrzegane zarówno pozytywnie, jak i negatywnie. W większości młodzież nie chce jednak kontynuacji odkrywki. Jako źródło energii dla PGE wskazywane są przede wszystkim źródła odnawialne (38%) oraz energia atomowa (20%). Tylko 16% opowiada się za dalszym wydobyciem węgla brunatnego i budowaniem nowych kopalni.</p> <p>By angażować się w procesy transformacji i rozwoju regionu trzeba posiadać wiedzę odnośnie wyzwań cywilizacyjnych i budować motywację do aktywnego uczestnictwa w ich rozwiązywaniu.</p>	Uwaga o charakterze opinii.

14			Smart City – Bełchatów Zielone Miasto	<p>Bełchatów ma szansę zamienić się z polskiej stolicy produkcji energii na wzorcowe smart city średniej wielkości. Tym bardziej, że w Polsce praktycznie nie ma dobrych rozwiązań, poza próbami wdrożenia takiej wizji w Słupsku.</p> <p>Inteligentne miasto (ang. smart city) – miasto, które wykorzystuje technologie informacyjno-komunikacyjne w celu zwiększenia interaktywności i wydajności infrastruktury miejskiej i jej komponentów składowych, a także do podniesienia świadomości mieszkańców. Ta część definicji zwraca głównie uwagę na rolę szeroko rozumianych technologii IT. Miasto może być traktowane jako „inteligentne”, gdy podejmuje inwestycje w kapitał ludzki i społeczny oraz infrastrukturę komunikacyjną w celu aktywnego promowania zrównoważonego rozwoju gospodarczego i wysokiej jakości życia, w tym mądrego gospodarowania zasobami naturalnymi, przez partycypację obywatelską.</p> <p>Ośrodek badawczy MIT (Massachusetts Institute of Technology) zajmujący się problematyką smart city definiuje to pojęcie jako inteligencję mieszczącą się w połączeniu coraz bardziej skutecznych cyfrowych sieci telekomunikacyjnych (porównywanych do nerwów), wszechobecnie występującej inteligencji (porównywanych do mózgow), czujnikach i znacznikach (porównywanych do narządów zmysłów) i oprogramowaniu (porównywanych do wiedzy i kompetencji poznawczych). Inteligencja ta nie istnieje w oderwaniu od innych systemów miejskich. Istnieje rosnąca sieć nakładających się połączeń do mechanicznych i elektrycznych systemów istniejących w budynkach, systemów wbudowanych w sprzęty gospodarstwa domowego, systemów transportu (ITS, P+R), sieci elektrycznych, sieci zaopatrzenia w wodę i usuwanie ścieków oraz systemów zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców miast.</p> <p>Nicos Komninos uważa, że inteligentne miasto to obszar (gmina, powiat, klaster, miasto, miasto-region) składający się z czterech głównych elementów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kreatywnej populacji realizującej działania intensywnie wykorzystujące wiedzę lub - efektywnie działających instytucji i procedur w zakresie tworzenia wiedzy, umożliwiających jej nabywanie, adaptację i rozwój - rozwinięte infrastruktury szerokopasmowej, cyfrowych przestrzeni, e-usług oraz narzędzi on-line do zarządzania wiedzą - udokumentowanej zdolności do innowacji, zarządzania i rozwiązywania problemów, które pojawiają się po raz pierwszy, ponieważ innowacyjność i zarządzanie w warunkach niepewności są kluczowe do oceny inteligencji. <p>Niezbędna jest dyskusja i koncepcja co hasła smart city – zielone miasto mogłoby i powinno oznaczać w przypadku Bełchatowa.</p>	Uwaga o charakterze opinii.
15			Smart village – sieć inteligentnych wiosek/gmin w regionie	<p>Tak jak dla Bełchatowa nowym otwarciem może być zamiana w smart city, tak dla sieci gmin wiejskich objętych transformacją aktualną wydaje się koncepcja smart village – inteligentnych wiosek. Inteligentne wioski to nowa koncepcja w zakresie kształtowania polityki Unii Europejskiej. Ma ona bardzo istotne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich, zarówno ze względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy, jak i z punktu widzenia jakości życia na wsi.</p> <p>Inteligentne wioski to społeczności na obszarach wiejskich, które wykorzystują innowacyjne rozwiązania w celu poprawy warunków pracy i życia, opierając się na lokalnych atutach i możliwościach. Promowanie takich „inteligentnych wsi” i oferowanie im wsparcia będzie istotne w następnym okresie programowania.</p> <p>W parlamencie Europejskim szeroko o koncepcji inteligentnych wiosek zaczęto mówić w 2017 roku. Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie podaje, że już wówczas Grupa Tematyczna ENRD ds. Inteligentnych Wiosek określiła, w jaki sposób społeczności wiejskie na terenie całej Europy opracowują innowacyjne rozwiązania lokalne i pomysłowe podejścia do rewitalizacji usług wiejskich, w takich dziedzinach jak: energia, transport, opieka społeczna i wiele innych.</p> <p>Komisja Europejska CDR wyjaśnia: <i>Inteligentne wioski dążą do tego, aby różne polityki współdziałały w celu znalezienia lepszych, mądrzejszych sposobów promowania holistycznego rozwoju obszarów wiejskich. Chodzi o wykorzystanie istniejących i powstających technologii oraz innowacji społecznych, aby wnieść wartość dodaną do życia naszych obywateli. Chodzi o to, by dawać wioskom narzędzia do radzenia sobie z własnymi wyzwaniami, a jednocześnie przyczyniać się do większych wyzwań, przed jakimi stoi społeczeństwo jako całość.</i></p> <p>Stworzenie koncepcji tworzącej sieć inteligentnych wiosek na terenach regionu bełchatowskiego wydaje się naturalnym kierunkiem rozwoju.</p>	Uwaga o charakterze opinii.
16	Gmina Rząśnia	30.11.2020	Wniosek o uwzględnienie w opisie procesu transformacji i wskazaniu terytoriów, które będą najbardziej dotknięte jej negatywnymi skutkami obszaru Gminy Rząśnia (NUTS- Sieradz)	<p>Na terenie gminy Rząśnia znajduje się całość zwałowiska zewnętrznego odkrywkę Szczerców/Bełchatów oraz znaczna część pokładów węgla brunatnego. Tak więc po zakończeniu wydobywania węgla brunatnego znaczna część wyrobiska leżąca na terenie Gminy Rząśnia powinna zostać zagospodarowana w taki sposób aby umożliwić mieszkańcom/pracownikom zatrudnionym w górnictwie możliwość zatrudnienia np. w branży turystycznej czy agroturystycznej. Bardzo ważnym elementem powinno być zagospodarowanie zwałowiska zewnętrznego zlokalizowanego na terenie gminy Rząśnia w taki sposób aby tworzyć miejsca pracy dla pracowników odchodzących z górnictwa np. trasy narciarskie, rowerowe, crossowe, bazy noclegowe elektrownia szczytowo – pompowa, farmy fotowoltaiczne itp.</p>	Uwaga uwzględniona.
17			Wniosek o uwzględnienie w dziale „ocena wyzwań związanych z transformacją w przypadku każdego ze wskazanych terytoriów” potrzeb i cele w zakresie rozwoju do 2030 r. służącego	<p>Z założenia transformacja polegająca na odejściu od energetyki opartej na węglu w tym węglu brunatnym który wydobywany jest na terenie gminy Rząśnia i konieczność uzyskania określonych celów do 2030 roku nasuwa konkretne potrzeby rozwoju odnawialnych źródeł energii. I tak aby można mówić o przechodzeniu na gospodarkę niskoenergetyczną/bez -emisyjną koniecznym jest dofinansowanie inwestycji gminnych w odnawialne źródła energii.</p>	Uwaga uwzględniona.

			osiągnięciu neutralności klimatycznej dotyczącej obszaru gminy Rzęśnia	Kolejnym aspektem jest konieczność dofinansowania na rozwój istniejącej przy odkrywce strefy przemysłowej jak również dotacje na tworzenie MŚP dla pracowników odchodzących z górnictwa. Ważnym aspektem jest wsparcie procesu rewitalizacji obszarów na terenie gminy w kwestii społecznej, przestrzennej i gospodarczej.	
18			Wniosek o uwzględnienie w rodzajach planowanych operacji problemu degradacji terenów będących w chwili obecnej oraz w przyszłości w zasięgu negatywnego oddziaływania kopalni węgla brunatnego w Bełchatowie – szczególnie biorąc pod uwagę „lej depresyjny”.	W chwili obecnej lej depresyjny, który powstał w wyniku odwadniania złoża węgla brunatnego "Bełchatów" wpłynął na obniżenie zasobów wód powierzchniowych, co z kolei negatywnie wpływa na ich przydatność rolniczą. W chwili obecnej rolnicy będący pod negatywnym wpływem działalności Kopalni na właściwości użytków zielonych oraz niektórych rodzajów gleb (gleby kompleksu IX) objęci są programem odszkodowań za obniżenie plonów spowodowanych działalnością kopalni. Z powodu długotrwałego procesu transformacji tego obszaru (powrót do stanu umożliwianego normalne gospodarowanie) należy uwzględnić udzielenie dalszej pomocy rolnikom rozszerzając pomoc do wszystkich rodzajów gleb.	Uwaga uwzględniona.
19	Urząd Miejski w Zelowie	30.11.2020	Objęcie wsparciem obszarów pośrednio sąsiadujących z kopalnią (czyli takich jak gmina Zelów)	<p>Obecnie spory odsetek mieszkańców gminy Zelów pracuje w PGE GiEK S.A. Oddział KWB Bełchatów, PGE GiEK S.A. Oddział Elektrownia Bełchatów oraz w spółkach bezpośrednio je obsługujących. Proces transformacji spowoduje, iż:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pracownicy z gminy Zelów będą musieli szukać innego miejsca pracy/przebranżować się – będzie to znaczący procent osób w stosunku do wszystkich pracujących z terenu gminy; • pojawi się problem z socjologiczno-ekonomicznej perspektywy, który wskaże ile procent mieszkańców mogłoby statystycznie znaleźć zatrudnienie w tych przedsiębiorstwach w perspektywie kilku/kilkunastu lat, ale nie znajdzie ze względu na transformację – i Ci mieszkańcy będą musieli szukać gdzie indziej; • problem zmiany mentalności/nastawienia - w PGE GiEK S.A./KWB Bełchatów oraz PGE GiEK S.A. Oddział Elektrownia Bełchatów często pracują całe pokolenia. <p>W związku z powyższym obszary takie jak gmina Zelów powinny zostać ujęte, jako te które odczuwają skutki procesu transformacji. Bez udzielenia wsparcia, biorąc pod uwagę i tak już trudną sytuację gospodarczo-ekonomiczną gminy Zelów, nastąpi jej znaczne pogorszenie.</p>	Uwaga uwzględniona.
20	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi	30.11.2020	Uwaga ogólna: Błędne zastosowanie podstawy prawnej konsultacji Założeń Projektu Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego	Zarząd Województwa Łódzkiego przekazując do konsultacji założenia projektu Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego powołał się m. in. na postanowienie art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania. Udział społeczeństwa zagwarantowany w tym przepisie odnosi się do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Tymczasem wraz z przedstawionym projektem nie została przedstawiona wspomniana ocena. Choć należy założyć, że jest to wynik omyłki, to wymaga wyjaśnienia czy w odniesieniu do projektu Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego planuje się przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, podlegającej odrębnej procedurze konsultacyjnej.	Uwaga uwzględniona.
21			<p>Uwaga ogólna: Dokument przedstawiony do konsultacji nie może zostać uznany za projekt Założeń Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego. Brak w nim konstytutywnych elementów, jakimi są same założenia, przedstawiające choćby najbardziej wstępny zarys przewidywanego procesu transformacji województwa łódzkiego.</p> <p>Wniosek: Postuluje się pilne opracowanie Założeń do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego przez władze publiczne i poddanie kompletnego projektu dokumentu do ponownych konsultacji.</p>	<p>Treść dokumentu przedstawionego na stronach www.rpo.lodzkie.pl (Wiadomości) oraz www.bip.lodzkie.pl (Ogłoszenia – Konsultacje społeczne) jest zbyt ogólnikowa. Dlatego nie można uznać, że w ogóle jakiekolwiek założenia Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego zostały przedłożone i poddane konsultacjom. Dokument nakreśla pobieżnie kontekst prawny jego powstania oraz intencję samorządu województwa łódzkiego dążenia do zrównoważonego rozwoju regionu w kierunku neutralności klimatycznej. Poza tym jednak dokument tytułowany „projektem założeń” nie zawiera żadnej treści przedstawiającej choćby najbardziej wstępny zarys procesu transformacji przedmiotowego terytorium w celu przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu.</p> <p>Sam kontekst regulacyjno-prawny nie stanowi materii podlegającej niniejszym konsultacjom, jako że wychodzi poza obszar zależny od władz samorządowych. Wyrażenie intencji samorządu województwa łódzkiego sporządzenia terytorialnego planu i osiągnięcia neutralności klimatycznej jest kluczowe do uzyskania środków z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji w celu sprawiedliwej ekonomicznie, społecznie i ekologicznie transformacji terytorium województwa łódzkiego. Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi popiera ten kierunek działań, jednak to nie on powinien stanowić przedmiot zastrzeżeń i wniosków, lecz precyzyjnie zidentyfikowane terytorialnie wyzwania transformacyjne i możliwe sposoby sprostania im.</p> <p>W myśl projektowanego art. 7 ust. 1 wniosku Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2020/0006 (COD) ustanawiającego Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, dalej „Rozporządzenie FST”, za opracowanie terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji, w tym założeń do nich, odpowiadają państwa członkowskie wspólnie z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego. Brak przedstawienia takich założeń oraz opieranie się w ich opracowaniu na przyszłych wynikach konsultacji może być interpretowane jako próba przerzucenia odpowiedzialności władzy publicznej za realizację ciężących na niej obowiązków na partnerów społecznych: osoby fizyczne, podmioty gospodarcze i organizacje pozarządowe. Choć należy docenić poddanie konsultacjom projektu założeń na najwcześniejszym możliwym etapie, tj. jeszcze przed ich powstaniem – o ile była taka intencja – to trzeba podkreślić, że moment rozpoczęcia konsultacji jest przedwczesny, ale równocześnie spóźniony. Przedwczesny, gdyż konsultacje</p>	Uwaga o charakterze opinii.

			<p>powinny być poprzedzone spójnym, skoordynowanym działaniem władz publicznych skutkującym powstaniem dopracowanego merytorycznie dokumentu wyznaczającego precyzyjnie ramy konsultacji zgodne z projektowanymi przepisami Rozporządzenia FST. Spóźniony, ponieważ mimo zbliżającego się roku uruchomienia Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, nie powstał dotychczas nawet załączek planu sprawiedliwej transformacji dla województwa łódzkiego, a wiele miesięcy roku 2020 upłynęło bezproduktywnie. Nieprzedstawienie żadnej propozycji transformacji województwa łódzkiego, lecz zamiast tego zwrócenie się o jej przedstawienie do partnerów społecznych budzi wątpliwości, czy proces sporządzania terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji zostanie prawidłowo przeprowadzony i zakończony. Należy przypomnieć, że Komisja Europejska zatwierdzi program tylko wówczas, gdy wybór terytoriów najbardziej dotkniętych procesem transformacji przedstawiony w odpowiednim terytorialnym planie sprawiedliwej transformacji zostanie należycie uzasadniony, a terytorialny plan sprawiedliwej transformacji będzie zgodny z krajowym planem państwa członkowskiego w dziedzinie energii i klimatu.</p> <p>Aby usunąć powyższe braki, projektowany dokument założeń powinien zostać pilnie uzupełniony o wstępne opracowanie kwestii określonych w projektowanym art. 7 ust. 2 Rozporządzenia FST. Najlepiej w formie dostosowanej do Wzoru planu sprawiedliwej transformacji, określonego w Załączniku II do Rozporządzenia. Założenia planu sprawiedliwej transformacji powinny zawierać wstępne opracowanie takich zagadnień jak m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opis spodziewanego procesu transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu wraz z odniesieniem do celów krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu (KPEiK) oraz innych istniejących planów transformacji. 2. Harmonogram zaprzestania lub ograniczenia działalności takiej jak wydobycie węgla kamiennego i brunatnego lub wytwarzanie energii elektrycznej w instalacjach węglowych. 3. Wskazanie terytoriów, które zgodnie z przewidywaniami będą najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami transformacji (regiony na poziomie NUTS 3 - powiaty). 4. Ocena skutków gospodarczych, społecznych i terytorialnych przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu. <p>Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi oczekuje, że niniejsze konsultacje nie będą w sposób fikcyjny realizować wyrażonej w projektowanym art. 7 ust. 3 Rozporządzenia zasady włączania właściwych partnerów w przygotowanie i wdrożenie terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji. Stałoby się tak, gdyby poprzestano na zwróceniu się do partnerów społecznych o przedstawienie opinii do dokumentu nie zawierającego analizy ani propozycji co do ścieżki transformacyjnej województwa łódzkiego, pomijając później szerokie konsultacje na dalszych etapach.</p> <p>Aby doprowadzić formułę przygotowania dokumentu do stanu właściwego, Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi wnioskuje o jak najszybsze opracowanie założeń do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego przez władze publiczne i poddanie kompletnego projektu dokumentu do ponownych konsultacji. Dopiero w pełni przygotowany dokument założeń może stanowić bazę do przygotowania właściwego terytorialnego planu, przy jednoczesnym zagwarantowaniu udziału partnerów społecznych na zaplanowanych etapach prac.</p>	
22		<p>Uwaga ogólna: Brak transparentnych reguł prowadzenia szerokich konsultacji społecznych</p> <p>Wniosek: Postuluje się, aby samorząd województwa łódzkiego określił konkretne zasady i harmonogram szerokich konsultacji z partnerami społecznymi dla całego procesu przygotowania Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego.</p>	<p>Zgodnie z projektowanym art. 7 ust. 3 Rozporządzenia FST w przygotowanie i wdrożenie terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji powinni być zaangażowani właściwi partnerzy. Do państw członkowskich należy określenie szczegółowych zasad partnerstwa oraz procesów umożliwiających zaangażowanie zainteresowanych stron. Choć brak jest precyzyjnych regulacji w tym zakresie na poziomie prawa UE i prawa polskiego, to należy ustanowić na potrzeby opracowywania planu sprawiedliwej transformacji transparentne i szczegółowe reguły prowadzenia dialogu społecznego, dzieląc go na etapy i ustanawiając przedziały czasowe dialogu na każdym z nich.</p>	<p>Uwaga o charakterze opinii.</p>
23		<p>Uwaga szczegółowa: Dokument założeń Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego stwierdza, że Plan ten stanowić będzie „zarys przebiegu procesów modernizacyjnych gospodarki wydobywczo-energetycznej w regionie do 2030 r.” Określenie powyższe jest nieprecyzyjne i mylące co do zamiaru autorów planu.</p> <p>Wniosek: Ww. określenie powinno zostać zastąpione sformułowaniem bliskim duchowi Rozporządzenia: „zarys procesu transformacji do 2030 r., który to proces będzie zapewniać przejście na</p>	<p>Należy w sposób niebudzący wątpliwości odbiorców dokumentu wyrażać intencję przyświecającą terytorialnemu planowi sprawiedliwej transformacji. Jest nią pozyskanie środków na wsparcie procesu transformacji do 2030 r. w celu przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu do 2050 r., tak aby łagodzić społeczne, gospodarcze i środowiskowe skutki przekształcenia województwa łódzkiego.</p> <p>Celem sprawiedliwej transformacji nie jest modernizacja sektora wydobywczo-energetycznego, lecz minimalizacja skutków społecznych i gospodarczych powiązanych ze stopniowym wycofywaniem się z działalności, powodującej emisję gazów cieplarnianych i zmniejszaniem poziomu zatrudnienia.</p>	<p>Uwaga uwzględniona częściowo. Zapisy te nie znalazły się w Założeniach, jednak zawarte są w przyjętym TPST.</p>

			gospodarkę neutralną dla klimatu do 2050 r.”		
24			<p>Uwaga szczegółowa: Dokument założeń powinien zawierać harmonogram odejścia od wydobycia i spalania węgla w regionach starających się o wsparcie z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji</p> <p>Wniosek: Uzupełnienie Założeń Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji o harmonogram odejścia od wydobycia i spalania węgla.</p>	Proces sprawiedliwej transformacji planowany w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji ma łagodzić skutki społeczne i ekonomiczne transformacji w kierunku neutralności klimatycznej, czyli redukcji emisji gazów cieplarnianych poprzez zamykanie przemysłu o wysokich emisjach. Dla otrzymania wsparcia procesu sprawiedliwej transformacji należy wykazać skalę transformacji w kierunku neutralności klimatycznej i skalę potrzeb społecznych, jakie się pojawiają w procesie redukcji emisji. Pozyskanie wsparcia z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021-2027 może nastąpić w wyniku wykazania skali potrzeb w tych latach wynikających z wymaganego rozporządzeniem harmonogramu zaprzestania lub ograniczenia wydobycia m. in. węgla brunatnego. Tworzenie nowych miejsc pracy i rekwaliifikacja osób związanych z górnictwem w latach 2021-2027 może nastąpić w regionach, które wykażą przewidywaną w tych latach skalę zwolnień z pracy i zapotrzebowania na rekwaliifikację pracowników zagrożonych bezrobociem. Bez harmonogramu zamykania przemysłu wysokoemisyjnego w regionie i skutków tego procesu nie ma przesłanek do pozyskania wsparcia na sprawiedliwą transformację.	Uwaga nieuwzględniona. Przedmiotowe informacje nie są wymagane w dokumencie, jakim są <i>Założenia do TPSTWŁ</i> (zawarte są w przyjętym przez KE TPSTWŁ).
25			<p>Uwaga szczegółowa: Dokument Założeń Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji powinien zawierać deklarację, że nie powstaną nowe kopalnie węgla.</p> <p>Wniosek: Uzupełnienie Założeń Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji o deklarację, że nie powstaną nowe kopalnie węgla na terenach starających się o wsparcie z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.</p>	Poprawka zgłoszona przez Parlament Europejski do rozporządzenia o Funduszu Sprawiedliwej Transformacji – poprawka 44 do art. 5 par. 1 punkt e b (nowy) – wyklucza ze wsparcia z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji regiony NUTS2, w których planowane jest m. in. otwarcie nowych kopalni węgla brunatnego lub ich ponowne otwarcie. Niezależnie od dalszych losów ww. poprawki ubieganie się przez region o wsparcie z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, w sytuacji gdy trwa procedura pozyskiwania koncesji na wydobycie węgla brunatnego ze złoża „Złoczew” poważnie zagraża procesowi zmierzania do osiągnięcia neutralności klimatycznej, a tym samym zagraża otrzymaniu wsparcia na sprawiedliwą transformację oraz podważa sensowność ubiegania się o te fundusze.	Uwaga nieuwzględniona. Przedmiotowe informacje nie są wymagane w dokumencie, jakim są <i>Założenia do TPSTWŁ</i> (zawarte są w przyjętym przez KE TPSTWŁ).
26	Uniwersytet Łódzki	30.11.2020	Nowe kwalifikacje i miejsca pracy zgodne z dotychczasowym profilem zawodowym pracowników sektora górnictwo-energetycznego	Spectrum kwalifikacji zawodowych i umiejętności, posiadanych przez pracowników Kopalni i Elektrowni Bełchatów jest szerokie. Wskazuje to na wysoki potencjał kapitału ludzkiego w regionie – jeden z najważniejszych endogenicznych czynników rozwoju gospodarczego. Aby zapewnić płynne i satysfakcjonujące przejście do nowych miejsc pracy, oferta rynku pracy powinna uwzględniać profil zawodowy pracowników. Zatrudnienie dotychczas wysoko opłacanych, wykwalifikowanych górników np. na stanowiskach produkcyjnych może wzmacniać niezadowolenie społeczne. Ponadto tworzeniu nowych miejsc pracy musi towarzyszyć rozbudowany mechanizm pośrednictwa pracy oraz szkoleń zawodowych.	Uwaga uwzględniona.
27			Włączenie społeczne	Na każdym etapie opracowania planu transformacji kluczowa jest inkluzywność debaty. Wszystkie zainteresowane strony powinny mieć pełny wgląd w zasady finansowania, harmonogram działań, czy plany inwestycyjne. To przesądzi, czy transformacja zostanie odebrana jako sprawiedliwa.	Uwaga uwzględniona.
28			Wspieranie powstawania nowych firm przede wszystkim w sektorze MSP	Główny nacisk powinien zostać położony na rozwój nowych firm w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Dywersyfikacja gospodarki w tym kierunku zwiększy jej odporność na różnego rodzaju kryzysy. Inwestycja w powstanie dużego przedsiębiorstwa o znaczeniu regionalnym, bądź ponadregionalnym będzie wiązała się z ryzykiem powstania kolejnej monokultury.	Uwaga uwzględniona.
29			Inwestycje w podnoszenie jakości życia	Podnoszenie jakości życia jest jednym z głównych czynników zapobiegających wyludnianiu się gmin regionu.	Uwaga uwzględniona.